

Briselē, 2025. gada 24. aprīlī
(OR. en)

8225/25

COMPET 279
MI 236
IND 118
ENER 106
ENV 271
CONSOM 70

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs: Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore *Martine DEPREZ*

Saņemšanas datums: 2025. gada 16. aprīlis

Saņēmējs: Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre *Thérèse BLANCHET*

K-jas dok. Nr.: COM(2025) 187 final

Temats: KOMISIJAS PAZIŅOJUMS
Ilgtspējīgu produktu ekodizaina un energomarķējuma darba plāns
2025.–2030. gadam

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2025) 187 final.

Pielikumā: COM(2025) 187 final

Briselē, 16.4.2025.
COM(2025) 187 final

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Ilgospējīgu produktu ekodizaina un energomarķējuma darba plāns 2025.–2030. gadam

{SWD(2025) 112 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS

Ilgospējīgu produktu ekodizaina un energomarķējuma darba plāns 2025.–2030. gadam

1. IEVADS

1.1. Ilgospējīgu produktu vienotais tirgus

Produktu ilgtspējas ekodizaina regula (ESPR) ⁽¹⁾ ir ekodizaina prasību noteikšanas tiesiskais regulējums. Kopā ar **Energomarķējuma pamatregulu (ELFR)** tā atvieglo patērētāju izvēli un mudina ieviest ilgtspējīgākus un energoefektīvākus produktus. Šajā paziņojumā ir noteikti konkrēti produkti, kuriem jāpiešķir prioritāte darbā, kas saskaņā ar *ESPR* un *ELFR* veicams līdz 2030. gadam.

Saskaņotu un visā vienotajā tirgū piemērojamu ekodizaina prasību noteikšana palīdz veicināt ilgtspējīgu produktu ieviešanu, ražošanu un patēriņu. Ieinteresētās personas atbalsta šo iniciatīvu, jo tā samazina atbilstības nodrošināšanas izmaksas, vienkāršo sistēmu un ļauj ražotājiem un patērētājiem gūt labumu no apjomradītiem ietaupījumiem, ko nodrošina tirgus ar 450 miljoniem patērētāju. Tas stimulē investīcijas un inovāciju, radot lielāku pieprasījumu pēc ilgtspējīgiem produktiem, tādējādi sekmējot ES ražotāju konkurētspēju un veicinot ilgtspējīgu izvēli visā vērtības ķēdē. Vērienīgu sliekšņvērtību noteikšana produktu laišanai ES tirgū, piemērojot tās gan ES, gan trešo valstu uzņēmumiem, ir vērtīga iespēja palielināt globālo vērtības ķēžu ilgtspēju. Turklāt stimuli var palīdzēt veicināt ilgtspējīgus produktus un nodrošināt, ka tie ir cenas ziņā pieejami visiem patērētājiem.

Ekodizaina prasības efektīvi samazina produktu un enerģijas patēriņa ietekmi uz vidi, enerģētiku un klimatu un uzlabo apritīgumu. Prasības, kas paredz, ka jāsniedz vairāk informācijas par produktu ilgtspēju, palīdz patērētājiem pieņemt uz informāciju balstītus lēmumus par pirkumu un rada ekonomiskus ieguvumus ilgtspējīgāku produktu ražotājiem. Ekodizaina prasību izstrāde attiecībā uz patēriņa preču remontējamību ir būtiska arī tādēļ, lai paplašinātu patērētāju tiesības uz remontu, kas noteiktas Direktīvā (ES) 2024/1799 par preču remonta veicināšanu ⁽²⁾. Tādējādi ekodizaina prasības palīdz sasniegt galvenos ES politikas mērķus, kas saistīti ar vidi, enerģētiku, klimatu, patērētāju aizsardzību, konkurētspēju, noturību un vienoto tirgu.

Šis darba plāns sekmēs arī nesen pieņemtā Konkurētspējas kompasa ⁽³⁾ mērķu sasniegšanu, palīdzot novērst inovācijas plaisu un veicināt konkurētspēju, dekarbonizāciju un ES ekonomisko drošību. Turklāt tas var palīdzēt attīstīt ilgtspējīgu un apritīgu produktu pirmtirgus saskaņā ar nesen

⁽¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1781 (2024. gada 13. jūnijs), ar ko izveido satvaru ekodizaina prasību noteikšanai ilgtspējīgiem produktiem.

⁽²⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/1799 (2024. gada 13. jūnijs) par kopīgiem noteikumiem preču remontēšanas veicināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2017/2394 un Direktīvas (ES) 2019/771 un (ES) 2020/1828 (Dokuments attiecas uz EEZ), OV L, 2024/1799, 10.7.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1799/oj>.

⁽³⁾ COM(2025) 30 final.

pieņemto Tīras rūpniecības kursu ⁽⁴⁾ un Tēraudrūpniecības un metālrūpniecības rīcības plānu ⁽⁵⁾. Nolūkā papildināt šo iniciatīvu Komisija plāno izdot arī saistītu Aprites ekonomikas aktu un Rūpniecības dekarbonizācijas paātrināšanas aktu.

ESPR ir būtisks ieguldījums Tīras rūpniecības kursa vērienīgā mērķa sasniegšanā, t. i., līdz 2030. gadam padarīt ES par pasaules līderi aprites ekonomikas jomā. Produktu prasību pieņemšanai saskaņā ar *ESPR*, ko papildina gaidāmais Aprites ekonomikas akts, būs izšķiroša nozīme, lai padarītu mūsu ekonomiku apritīgāku, proti, lai attīstos ilgtspējīgu un apritīgu produktu pirmtirgus, nodrošinātu, ka produkti, kas satur vērtīgus un ierobežoti pieejamus materiālus, tiek efektīvi un pēc iespējas ilgāk atkārtoti izmantoti, pirms tie kļūst par atkritumiem, un iekļautu kritērijus, kas veicina remontējamību, reciklējamību un reciklēta materiāla saturu. Rezumējot, Produktu ilgtspējas ekodizaina regula ievērojami sekmēs mūsu mērķa – tīras, dekarbonizētas un resursefektīvas ES ekonomikas – sasniegšanu.

1.2. Ieguldījums vienkāršošanas un sloga samazināšanas mērķu sasniegšanā

Šis darba plāns ir pirmais instruments, ar kuru plašākais Produktu ilgtspējas ekodizaina regulas tvērums tiek attiecināts uz konkrētiem produktiem. Tā mērķis ir panākt līdzsvaru starp *ESPR* potenciālo pozitīvo ietekmi uz vidi, tās spēju sasniegt rezultātus un nepieciešamību vienkāršot noteikumus. Vairākos *ESPR* noteikumos ir skaidri norādīts, ka Komisijai, nosakot ekodizaina prasības (t. sk. par ziņošanu), jāizvairās no nesamērīga administratīvā sloga radīšanas uzņēmumiem, it īpaši MVU ⁽⁶⁾.

Vienkāršošanas mērķis ir Produktu ilgtspējas ekodizaina regulas kodols. Tā kā ar to nosaka saskaņotas ES līmeņa produktu ilgtspējas prasības, kas piemērojamas visās dalībvalstīs, tā novērsīs šķēršļus tirdzniecībai un nodrošinās vienlīdzīgus konkurences apstākļus uzņēmumiem, kuri darbojas ES vienotajā tirgū vai eksportē uz to, tādējādi samazinot to administratīvo slogu.

Darba plānā ir noteikts pirmais galveno prioritāšu kopums, lai partnerībā ar dalībvalstu iestādēm veidotu pieredzi un spējas, kas vajadzīgas, lai tiktu pilnībā izmantots *ESPR* regulatīvais potenciāls. Vienlaikus tas paver ceļu tam, lai nākotnē aptvertu vairāk produktu grupu, pateicoties provizoriskā tvēruma izpētei un detalizētiem iespējamās ietekmes un uzlabojumu novērtējumiem. Šāda pieeja palīdz pildīt apņemšanos pieņemt jaunus regulatīvus pasākumus, samazina kavēšanās risku un veicina stabilu uzņēmējdarbības vidi.

Pieredzes veidošana ietver metodiskus aspektus, it īpaši attiecībā uz oglekļa uzskaiti, kur darba plāna īstenošana palīdzēs sasniegt mērķi, kas tika izvirzīts paziņojumā par Tīras rūpniecības kursu, t. i., vienkāršot un saskaņot oglekļa uzskaites metodikas līdztekus brīvprātīgajam marķējumam, kas arī tika izziņots Tīras rūpniecības kursa ietvaros.

⁽⁴⁾ COM(2025) 85 final.

⁽⁵⁾ COM(2025) 125 final.

⁽⁶⁾ Konkrētāk, *ESPR* 5., 7., 13., 16., 36., 39., 47. un 60. pants.

1.3. Ekodizaina un energomarķējuma veiksmes stāsts kā piemērs

ESPR ir balstīta uz pieeju, kas tika sekmīgi aizsākta saskaņā ar ES **pašreizējo Ekodizaina un energomarķējuma satvaru attiecīgi divām un trim desmitgadēm.**

Tiek lēsts ⁽⁷⁾, ka ar pašreizējām ekodizaina un energomarķējuma prasībām **2023. gadā** tika panākts **enerģijas galapatēriņa samazinājums par 12 %**. Šis apjoms ir lielāks par Beļģijas un Čehijas kopējo enerģijas galapatēriņu, un tādējādi minētajā gadā tika novērsti **145 miljoni tonnu CO₂ emisiju**. Papildus tam ir aplēsts, ka 2020. gadā prasību piemērošanas rezultātā tika radīts **346 000 darbvieta** un vienas mājsaimniecības izmaksas samazinātas par 182–266 EUR, kas saskaņā ar aplēsēm līdz 2030. gadam pieaugs līdz **473–736 EUR** uz mājsaimniecību. Tās ir nesušas rezultātus arī uzņēmējdarbībā: **93 % patērētāju**, pērkot marķētus produktus, **atpazīst energomarķējumu**, un piegādātāji un mazumtirgotāji novēro, ka ir palielinājies pieprasījums pēc augstāka snieguma produktiem (tas palīdz patērētājiem savos apsvērumos ņemt vērā ne tikai pirkuma izmaksas). Visbeidzot, šis satvars ir veicinājis energoefektīvākus ražošanas modeļus visā pasaulē un mudinājis daudzas trešās valstis ieviest līdzīgus tiesību aktus.

ESPR mērķis ir atkārtot šos panākumus vēl plašākā tvērumā, vienlaikus saglabājot ciešo sinerģiju, kas izveidota ar **Energomarķējuma satvaru**. *ESPR* ļaus noteikt ekodizaina prasības daudz plašākam produktu klāstam ⁽⁸⁾. Prasības var attiekties uz diviem aspektiem: *produkta sniegumu* (piemēram, ilgzinātnība, rezerves daļu pieejamība, minimālais reciklētā materiāla saturs) un/vai *informāciju par produktu* (piemēram, galvenās produkta iezīmes, tā oglekļa / vidiskā pēda). Informācija par produktu galvenokārt būs pieejama, izmantojot digitālo produkta pasi vai – attiecībā uz ražojumiem ar energomarķējumu – Eiropas ražojumu energomarķējuma reģistru (*EPREL*). Ekodizaina prasības tiks noteiktas ar deleģētajiem aktiem katram produktam atsevišķi vai horizontāli atsevišķām līdzīgu produktu grupām. Izstrādājot ekodizaina prasības, Komisija īpašu uzmanību pievērš MVU, it īpaši mikrouzņēmumu un mazo vidējas kapitalizācijas uzņēmumu, vajadzībām un sniegs pielāgotu atbalstu saskaņā ar *ESPR* 22. pantu.

2. PRODUKTI, KURIEM JĀPIEŠKIR PRIORITĀTE DARBA PLĀNĀ 2025.–2030. GADAM

2.1. Tiesiskās prasības

ESPR ir izklāstīti kritēriji prioritāro produktu noteikšanai un to iekļaušanai darba plānos, kas aptver vismaz trīs gadu periodu. Iekļaušanai darba plānā jābūt balstītai uz to potenciālo devumu ES klimata, vides un energoefektivitātes mērķu sasniegšanā. Tajā jāņem vērā arī tādi faktori kā nepilnības ES tiesību aktos, produktu snieguma diapazons, pārdošanas un tirdzniecības apjoms, ietekme visā vērtības ķēdē un nepieciešamība pārskatīt spēkā esošās prasības.

Attiecībā uz šo pirmo darba plānu prioritārās produktu grupas tika noteiktas jau pašā regulā (18. pants): dzelzs un tērauds; alumīnijs; tekstilizstrādājumi, it īpaši apģērbs un apavi; mēbeles, arī matračī; rīpas; mazgāšanas līdzekļi; krāsas; smērvielas; ķīmikālijas; energopatēriņu ietekmējoši

⁽⁷⁾ 2024 Ecodesign Impact Accounting (2024. gada ekodizaina ietekmes uzskaites ziņojums), <https://europa.eu/!THcmy4>.

⁽⁸⁾ *ESPR* 1. panta 2. punkts.

produkti, IKT produkti un citi elektroniski produkti. Tomēr regula paredz Komisijai zināmu rīcības brīvību neiekļaut kādus no šiem produktiem vai pievienot jaunus produktus, ja tā sniedz pamatojumu.

ESPR darba plānā ir iekļauts arī to produktu saraksts, kuriem ir jāpiešķir prioritāte attiecībā uz energomarkējumu saskaņā ar **Energomarkējuma pamatregulu** ⁽⁹⁾. Saskaņā ar šo regulu ir jāpārskata un jāatjaunina vecāku markējumu skala, atspoguļojot tirgus un tehnoloģiju attīstību.

Lai nodrošinātu saskaņotību ar Komisijas un Parlamenta pilnvaru termiņu un paredzamību uzņēmumiem, **Komisija ierosina piecu gadu Ilgtspējīgu produktu ekodizaina un energomarkējuma darba plānu (2025.–2030.) ar vidusposma pārskatīšanu pēc trim gadiem (2028. gadā).**

2.2. Uz pierādījumiem balstīts, iekļaujošs un pārredzams process paredzamu rezultātu sasniegšanai

Prioritāro produktu atlases pamatā ir rūpīga tehniskā analīze ⁽¹⁰⁾, t. sk. plašs apspriešanas process, kurā iesaistītas ieinteresētās personas, ietverot arī dalībvalstis.

Šis process ietvēra plašu sabiedrisko apspriešanu ⁽¹¹⁾ 2023. gadā un darba plāna projekta iesniegšanu un apspriešanu **Ekodizaina foruma** pirmajā sanāksmē **2025. gada 19. februārī. Tajā piedalījās vairāk nekā 200 dalībnieku** (klātienē un tiešsaistē), kuri pārstāvēja dažādas rūpniecības nozares, akadēmiskās aprindas, NVO un starptautiskos partnerus, kā arī dalībvalstis un EEZ valstis ⁽¹²⁾. Apspriešanās gūtās atsauksmes tika rūpīgi izskatītas, pabeidzot šā darba plāna izstrādi.

Iepriekš aprakstītā sagatavošanās procesa rezultātā pirmajā darba plānā ir ietverti **četri galaprodukti, divi starpprodukti un divi tiesību akti, ar ko nosaka horizontālās prasības**, kā arī virkne būtisku darbu, kas tika sagatavoti un pārņemti no pēdējā ekodizaina un energomarkējuma darba plāna ⁽¹³⁾.

2.2.1. Jauni produkti, kas jāiekļauj darba plānā

Produkts/pasākums	JRC ranžējums	Ieinteresēto personu viedoklis	Tirgus lielums (ES)	Uzlabošanas potenciāls	Indikatīvs pieņemšanas grafiks
Galaprodukti					

⁽⁹⁾ Regula (ES) 2017/1369, ar ko izveido energomarkējuma satvaru un atceļ Direktīvu 2010/30/ES.

⁽¹⁰⁾ <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC138903>.

⁽¹¹⁾ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13682-New-product-priorities-for-Ecodesign-for-Sustainable-Products/public-consultation_lv.

⁽¹²⁾ Papildus tam **ESPR dalībvalstu ekspertu grupa** tikās 2025. gada 21. februārī, lai noskaidrotu konkrētus dalībvalstu un EEZ valstu viedokļus. Saistītos dokumentus skatīt šeit: <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/meetings/consult?lang=en&meetingId=59861&fromExpertGroups=3969>.

⁽¹³⁾ https://energy.ec.europa.eu/publications/ecodesign-and-energy-labelling-working-plan-2022-2024_en.

Tekstilizstrādājumi/ apgērbis	1.	Liels atbalsts	78 miljardi EUR (no 142 miljardiem EUR, kas ir kopējais tekstilizstrādājumu un apavu apjoms tirgus lieluma ziņā, 2019. gads)	Liels potenciāls uzlabot produkta darbmūža ilgumu, materiālefektivitāti un samazināt ietekmi uz ūdeni, atkritumu rašanos, klimata pārmaiņām un enerģijas patēriņu. Informācijas prasības saskaņā ar <i>ESPR</i> darbosies sinerģijā ar Tekstilizstrādājumu marķēšanas regulu, kas pašlaik tiek pārskatīta.	2027
Mēbeles	2.	Atbalsts	140 miljardi EUR (2021. gads)	Liels potenciāls uzlabot resursu izmantošanas aspektus, kur ražošanas un materiālu piegādes ietekme bieži vien ir galvenais faktors dažādās vidiskās ietekmes kategorijās (piemēram, klimata pārmaiņas, paskābināšanās, eitrofikācija) un atkritumu radīšanā. Pozitīva ietekme uz citām kategorijām, piemēram, gaisu, augsni un biodaudzveidību.	2028
Riepas	3.	Liels atbalsts	45 miljardi EUR (2021. gads)	Lai gan to jau reglamentē citi ES tiesību akti (t. sk. Riepu marķēšanas regula (ES) 2020/740), ir potenciāls uzlabot reciklējamību un reciklētā materiāla saturu un mazināt riskus, kas saistīti ar nolietotu riepu atkritumu apsaimniekošanu.	2027
Matračī	4.	Liels atbalsts	10 miljardi EUR (2022. gads)	Liels potenciāls panākt uzlabojumus attiecībā uz atkritumu rašanos, darbmūža ilgumu un materiālefektivitāti.	2029
Starpprodukti					
Dzelzs un tērauds	1.	Liels atbalsts	152 miljardi EUR (2023. gads)	Liels potenciāls uzlabot ietekmi uz klimata pārmaiņām, enerģijas patēriņu, ūdeni, gaisu un palielināt ES noturību, stratēģisko autonomiju un tehnoloģisko inovāciju. <i>ESPR</i> paredzētie pasākumi papildinās "zaļā" tērauda marķējumu, par ko tika paziņots Tīras rūpniecības kursā, kā arī esošos vides un klimata pasākumus attiecībā uz tērauda ražojumiem un ražošanu, piemēram, emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu (ETS) un oglekļa ievadkorekcijas mehānismu (OIM).	2026

Alumīnijs	4.	Atbalsts	40 miljardi EUR (2019. gads)	Potenciāls uzlabot ietekmi uz klimata pārmaiņām, enerģijas patēriņu, gaisu, ūdeni, biodaudzveidību, augsnes piesārņojumu un izejvielām. Otrreizējo materiālu iekļaušana ražošanas procesā var samazināt siltumnīcefekta gāzu emisijas līdz pat 11 reizēm. Alumīnijs ir viens no metāliem, kam ir vislielākais reciklējamiņas un ES piegādes noturības palielināšanas potenciāls. Paredzams, ka saskaņā ar <i>ESPR</i> īstenotie pasākumi papildinās esošos vides un klimata pasākumus attiecībā uz alumīnija ražojumiem un ražošanu, piemēram, ETS un OIM.	2027
Horizontālās prasības					
Remontējamība (t. sk. remontējamības skala)	Neattiecas	Liels atbalsts	Neattiecas	Liels uzlabojumu potenciāls; atkarībā no pasākuma tvēruma un aptvertās resursu izmantošanas, varētu iekļaut arī lielāku (kritiski svarīgo) izejvielu apritīgumu, klimata pārmaiņas un mērķtiecīgas prasības attiecībā uz ilgzurību (uzticamību). Tvērums, kas tiks precizēts priekšizpētē, varētu ietvert tādus produktus kā plaša patēriņa elektronika un mazas mājāsaimniecības ierīces.	2027
Elektrisko un elektronisko iekārtu reciklētā materiāla saturs un reciklējamiņa	Neattiecas	Atbalsts	Neattiecas	Liels uzlabojumu potenciāls atkarībā no konkrētā pasākuma tvēruma un aptvertās resursu izmantošanas, lielāks (kritiski svarīgo) izejvielu apritīgums, klimata pārmaiņas un atkritumu rašanās novēršana.	2029

Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas (IKT produkti) nav uzskaitītas šajā tabulā, taču ir iekļautas pirmajā darba plānā, jo tās tiks ietvertas, sagatavojot abas horizontālās prasības. Daži konkrēti IKT produkti tiks aplūkoti nākamajā iedaļā aprakstītajā darbā saistībā ar energopatēriņu ietekmējošiem produktiem.

Nosakot ekodizaina prasības, ir jāņem vērā **starpproduktu** specifiskā situācija. Šo produktu regulējums varētu ietekmēt ne tikai starpproduktu ražošanu, bet arī visus galaproduktus, kas izgatavoti no šiem starpproduktiem. Tādēļ ir rūpīgi jāizvērtē iespējamā ietekme uz konkrētajiem tirgiem, t. sk. ietekme uz galaproduktu tirgiem, lai izvairītos no negatīvām lejupējām sekām, it

Īpaši galaproduktu ražotājiem, kuri šādu produktu sastāvdaļām izmanto reglamentētus starpproduktus ⁽¹⁴⁾⁽¹⁵⁾. To izvērtēto riska mazināšanas iespēju vidū būs arī variants noteikt tikai **informācijas prasību**. Rūpīgi tiks apsvērta arī iespēja attiecīgo deleģēto aktu darbības jomā iekļaut atlasītus galaproduktus, kas satur lielu daudzumu starpproduktu. Analīzē tiks aplūkota arī saistīto verifikācijas mehānismu uzticamība un izmaksas.

Nosakot **horizontālās prasības**, kas piemērojamas plašam produktu klāstam ar līdzīgām īpašībām attiecībā uz konkrētiem to aspektiem (ja tas ir tehniski iespējams), tiks rūpīgi apsvērti visi produkta specifiskie aspekti, kurus varētu ietekmēt horizontālie noteikumi, lai noteiktu un aplūkotu kompromisus starp dažādiem produkta aspektiem. Šī jaunā pieeja ekodizaina noteikumu noteikšanai tiks ieviesta pakāpeniski, izmantojot pieredzi, kas gūta pirmajos piemēros.

2.2.2. *Energopatēriņu ietekmējoši produkti*

Nākotnē energopatēriņu ietekmējošus produktus, t. sk. tos, ko jau reglamentē Ekodizaina direktīva, regulēs *ESPR*. Ekodizaina un energomarķējuma darba plāns 2022.–2024. gadam aptver 35 produktus, un ievērojamais progress, kas panākts šā plāna īstenošanā, ir aprakstīts pievienotajā dienestu darba dokumentā ⁽¹⁶⁾. Attiecībā uz 19 no šiem produktiem *ESPR* ir noteikts pārejas periods līdz 2026. gada 31. decembrim ⁽¹⁷⁾, saskaņā ar kuru uz pasākumiem joprojām attiecas Ekodizaina direktīva.

Attiecībā uz pārējiem 16 produktiem Komisija uzskata, ka joprojām ir derīga uzlabojumu potenciāla analīze. Saistībā ar lielāko daļu šo produktu Komisija jau ir sākusi nepieciešamos sagatavošanās darbus. Tāpēc efektivitātes labad šie 16 produkti tiek pārnesti uz 2025.–2030. gada darba plānu.

⁽¹⁴⁾ Tas ietver iespējamās “pārvirzes” ietekmi, kas izraisa tādu galaproduktu importa pieaugumu, kuri satur attiecīgos starpproduktus, lai apietu to izmantošanu, ko reglamentē tikai starpprodukta līmenī; pašlaik tiek veikts pētījums, lai novērtētu līdzīgu risku saistībā ar OIM.

⁽¹⁵⁾ Piemēram, dažās nozarēs, ietverot aizsardzību un drošību, kosmosa nozari, medicīniskās ierīces, ir jāveic rūpīga izvērtēšana, lai nodrošinātu, ka netiek apdraudēts galaproduktu sniegums, ņemot vērā to konkrētos lietojumus (saskaņā ar Produktu ilgtspējas ekodizaina regulas 19. apsvērumu).

⁽¹⁶⁾ [SWD(2025) 112 final].

⁽¹⁷⁾ 79. pantā tie ir uzskaitīti šādi: fotoelementu paneļi, telpu un kombinētie sildītāji, ūdens sildītāji, cietā kurināmā lokālie telpu sildītāji, gaisa kondicionētāji, t. sk. gaiss-gaiss siltumsūkņi un komforta ventilatori, cietā kurināmā katli, gaisa sildīšanas un dzesēšanas iekārtas, ventilācijas iekārtas, putekļsūcēji, ēdiena gatavošanas ierīces, ūdens sūkņi, rūpnieciskie ventilatori, cirkulācijas sūkņi, ārējie barošanas avoti, datori, serveri un datu glabāšanas produkti, transformatori, profesionālas aukstumiekārtas un attēlveidošanas iekārtas.

Pirmajā *ESPR* darba plānā tiek pārnestas un iekļautas šādas 16 pozīcijas:

Energoapatēriņu ietekmējoši produkti	Jauni produkti	Ekodizaina prasības	Energomarkējums	Indikatīvs grafiks
Zemas temperatūras emitētāji (siltumstarotāji)	Jā	Nē	Jā	Pieņemšana: 2026. gads
Displeji	Nē	Jā	Jā	Pieņemšana: 2027. gads
Elektrotransportlīdzekļu lādētāji	Jā	Tiks precizēts	Tiks precizēts	Pieņemšana: 2028. gads
Sadzīves trauku mazgāšanas mašīnas	Nē	Jā	Jā	Pieņemšana: 2026. gads
Sadzīves veļas mazgāšanas mašīnas un sadzīves veļas mazgāšanas un žāvēšanas mašīnas	Nē	Jā	Jā	Pieņemšana: 2026. gads
Profesionālas veļas mazgāšanas ierīces	Jā	Jā	Tiks precizēts	Pieņemšana: 2026. gads
Profesionālas trauku mazgāšanas mašīnas	Jā	Jā	Tiks precizēts	Pieņemšana: 2026. gads
Elektromotori un regulējama ātruma piedziņas	Nē	Jā	Nē	Pieņemšana: 2028. gads
Aukstumiekārtas (t. sk. sadzīves ledusskapji un saldētavas)	Nē	Jā	Jā	Pieņemšana: 2028. gads
Aukstumiekārtas ar pārdošanas funkciju	Nē	Jā	Jā	Pieņemšana: 2028. gads
Gaismas avoti un (tikai attiecībā uz ekodizainu) atsevišķi vadības bloki	Nē	Jā	Jā	Pieņemšana: 2029. gads
Metināšanas aprīkojums	Nē	Jā	Nē	Pieņemšana: 2030. gada beigās
Mobilie tālruņi un planšetdatori	Nē	Jā	Jā	Pieņemšana: 2030. gada beigās
Lokālie telpu sildītāji	Nē	Jā	Jā	Energomarkējums – pieņemšana: 2026. gads Ekodizaina prasības – pieņemšana: 2030. gada vidus
Veļas žāvētāji	Nē	Jā	Jā	Pieņemšana: 2030. gada beigās
Enerģijas patēriņš gaidstāvēs un izslēgtā režīmā	Nē	Jā	Nē	Pieņemšana: 2030. gada beigās

2.2.3. Produkti, kas nav iekļauti pirmajā darba plānā

Pamatojoties uz iepriekš minēto novērtēšanas metodiku, pieejamajiem resursiem un šajā iedaļā norādītajiem iemesliem, pirmajā *ESPR* darba plānā nav iekļauti turpmāk aprakstītie produkti, kas ir uzskaitīti minētās regulas 18. pantā. Tomēr tiek ierosināts sākt darbu attiecībā uz dažiem šajā sarakstā iekļautajiem produktiem, veicot pētījumus, un vēlāk (pēc trim gadiem) izmantot vidusposma pārskatu, lai atkārtoti izvērtētu situāciju.

Attiecībā uz **mazgāšanas līdzekļiem, krāsām un smērvielām** *JRC* veiktais pētījums par jauniem prioritārajiem produktiem liecina, ka šīm produktu grupām ir mazāka ietekme un mazāks uzlabojumu potenciāls nekā šajā darba plānā atlasītajiem galaproduktiem. Arī atklātā sabiedriskā

apspriešana parādīja, ka atbalsta līmenis šiem produktiem ir salīdzinoši zemāks nekā šajā darba plānā par prioritāriem noteiktajiem galaproduktiem.

Apavi ietilpst atsevišķā produktu kategorijā, kas atšķiras no tekstilizstrādājumiem, ņemot vērā materiālu atšķirīgu izmantošanu, produktu funkcionalitāti un piegādes ķēdes. Šai kategorijai arī ir mazāka ietekme nekā sarakstā iekļautajiem prioritārajiem galaproduktiem. Tomēr, ņemot vērā šīs ietekmes nozīmīgumu un ekodizaina prasību iespējamo izmantošanu Atkritumu pamatdirektīvā paredzētās paplašinātās ražotāja atbildības maksas par apaviem ekomodulācijai, šā darba plāna īstenošanas laikā tiks pasūtīts pētījums. Pētījumā tiks izvērtēts apavu vidiskās ilgtspējas uzlabošanas potenciāls saskaņā ar *ESPR*, un tas tiks pabeigts līdz 2027. gada beigām.

Produktu grupai “**ķīmikālijas**” *JRC* pētījumā bija augsts ranžējums lielas ietekmes un liela uzlabojumu potenciāla ziņā. Atklātajā sabiedriskajā apspriešanā arī tika pausts atbalsts ķīmikāliju iekļaušanai sarakstā, taču tā ir ļoti sarežģīta produktu grupa, ko *JRC* savā pētījumā novērtēja kā starpproduktu, koncentrējoties uz lielā apjomā izmantotām organiskām un neorganiskām ķīmikālijām. Tomēr ķīmikāliju produktu grupas tvērumu parasti saprot kā daudz plašāku produktu klāstu, un tas pārklājas ar citiem segmentiem, piemēram, naftas ķīmijas produktiem, polimēriem, īpašajām ķīmikālijām un plastmasu. ņemot vērā šo sarežģītību, līdz 2025. gada beigām tiks uzsākts pētījums, lai precīzāk definētu potenciālās ķīmikālijas, kas ietilpst attiecīgajā tvērumā, kā arī potenciālo prioritāro jomu vai jomas produkta aspekta uzlabošanai saistībā ar gaidāmo(-ajiem) *ESPR* deleģēto(-ajiem) aktu(-iem), kas saistīts(-i) ar ķīmikālijām (t. sk. polimēriem un plastmasu), un kas jāapsver iekļaušanai šā vai turpmākā darba plāna pārskatīšanā.

Saskaņā ar *ESPR* 5. panta 6. punktu Komisija jebkurā procesa posmā var noteikt ekodizaina prasības produktu grupām, kas nav iekļautas darba plānā. Piemēram, attiecībā uz **elektriskās komutācijas aparatūru** Komisija pirms ekodizaina prasību noteikšanas rūpīgi uzraudzīs norises saistībā ar Regulu (ES) 2024/573 par fluorētām siltumnīcefekta gāzēm ⁽¹⁸⁾.

3. GALVENIE VEICINOŠIE FAKTORI

3.1. Starptautiskā dimensija – integrēta visos procesa posmos

Turpmākajiem, saskaņā ar *ESPR* pieņemtajiem noteikumiem var būt būtiska ietekme starptautiskā līmenī, jo visām ES tirgū laistajām precēm, t. sk. importētajām precēm, būs jāatbilst jaunajiem standartiem (kā tas ir saskaņā ar Ekodizaina direktīvu). Tāpēc ekodizaina prasību izstrādes procesa pamatā jābūt detalizētam novērtējumam un izpratnei par ietekmi uz trešām valstīm.

Komisija priekšizpētē un ietekmes novērtējumos nodrošinās samērīgu, sistemātisku un kvalitatīvu starptautisko dimensiju novērtējumu, lai nodrošinātu, ka ietekme uz trešo valstu operatoriem tiek izprasta pamatīgi, pietiekami savlaicīgi, samērīgi un saskaņā ar Komisijas labāka

⁽¹⁸⁾ OV L, 2024/573, 20.2.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/573/oj>.

regulējuma pamatnostādņēm ⁽¹⁹⁾). Savlaicīga saziņa un informēšana šajā sakarā būs būtiska, lai ES partnervalstīm izskaidrotu izmaiņas un sadarbotos ar tām, īpaši ar ES delegāciju starpniecību. Pamatojoties uz to, tiks paredzētas un sagatavotas darbības, lai atbalstītu ES partnerus jauno (stingrāku) ekodizaina prasību izpildē.

3.2. Informācija par visiem vērtības ķēdes posmiem: digitālā produkta pase

Digitālā produkta pase ir viens no *ESPR* galvenajiem pīlāriem. Katram produktam, attiecībā uz kuru tiks pieņemti ekodizaina pasākumi, būs digitālā produkta pase, izņemot gadījumus, kad pastāv alternatīva digitāla sistēma, kas sniedz līdzvērtīgu informāciju, piemēram, *EPREL* ⁽²⁰⁾ datubāze energopatēriņu ietekmējošiem produktiem, kuriem ir energomarķējums. Tas uzņēmumiem, patērētājiem un publiskajām iestādēm pavērs iespēju piekļūt datiem, pamatojoties uz vajadzību pēc informācijas, saskaņā ar starptautiskiem standartiem, kas paredz piekļuvi atvērtiem un nepatentētiem datiem. Komisija ir sākusi standartizācijas procesu, lai pieņemtu noteikumus par datu nesējiem, infrastruktūru un datu sadarbību, kas ir nepieciešami, lai varētu izstrādāt produktu pasu sistēmu. Informācija, kas jāievāc un jādara pieejama digitālajā produkta pasē, tiks precizēta deleģētajos aktos par konkrētiem produktiem saskaņā ar *ESPR* un attiecīgā gadījumā, iespējams, arī citiem tiesību aktiem. Digitālā produkta pase nodrošinās izsekojamību visā vērtības ķēdē pēc produkta laišanas tirgū. Tas varētu veicināt izsekojamības risinājumu brīvprātīgu ieviešanu, kas stimulēs tirgus attīstību un veicinās ilgtspējīgu tirdzniecību ārpus ES robežām. Tiks iekļauta informācija par produkta materiāla sastāvu un visām vielām, kas rada bažas, kā arī informācija par to, kā to var droši izmantot, reciklēt un likvidēt. Tas **atvieglos pilna produkta aprites cikla pārvaldību no sākuma līdz galam**.

3.3. Jaunas iespējas patērētājiem: skaidrs un informatīvs marķējums

ESPR liela uzmanība ir pievērsta informācijai par produktu. Informācijas prasības ir vajadzīgas, lai palīdzētu patērētājiem izdarīt apzinātu izvēli un veicinātu paradumu maiņu, kas var būtiski atrisināt Produktu ilgtspējas ekodizaina regulas sniegtos ieguvumus vides ilgtspējas jomā, pārsniedzot līmeni, ko iespējams sasniegt, tikai regulējot minimālo sniegumu. To skaidri apliecina pašreizējais **energomarķējums**, ko patērētāji ir augstu novērtējuši kā tādu, kas sniedz pamatīgu un uzticamu informāciju, kura kalpo kā palīglīdzeklis pirkuma lēmumu pieņemšanā. Tas ir plaši atzīts un izmantots, turklāt arvien biežāk tiek izmantotas uz marķējuma norādītās *QR* saites uz *EPREL* datubāzi, kur vairāk nekā 3000 pārbaudītu piegādātāju ir reģistrējuši gandrīz divus miljonus modeļu.

⁽¹⁹⁾ https://commission.europa.eu/law/law-making-process/better-regulation/better-regulation-guidelines-and-toolbox_en.

⁽²⁰⁾ Eiropas ražojumu energomarķējuma reģistrs.

Energomarkējumu arī turpmāk izmantos kā noklusējuma jeb standarta iespēju attiecīgajiem energopatēriņu ietekmējošiem produktiem, ja vien pēc rūpīga novērtējuma netiks secināts, ka tas nespēj sniegt patērētājiem visbūtiskāko informāciju.

Citiem produktiem, kas ietilpst šajā darbības jomā, informācija parasti tiks nodrošināta digitālajā produkta pasē. Dažiem produktiem var būt arī **ESPR marķējums** un/vai citi marķējumi, ko reglamentē īpaši ES tiesību akti, piemēram, Tekstilizstrādājumu marķēšanas regula, kas pašlaik tiek pārskatīta. Šie marķējumi sniegs skaidru un uzticamu informāciju par attiecīgajām produkta iezīmēm vai sniegumu, piemēram, oglekļa pēdu, ūdens patēriņu, ilgizturību, remontējamību vai reciklējamību. Turklāt saskaņā ar Direktīvu par patērētāju dalības veicināšanu zaļās pārkārtošanās procesā ⁽²¹⁾ Komisija izveidos saskaņotu marķējumu, kas apliecina ilgizturības komercgarantijas. Tas būs jauns produkta marķējums ražotājiem, kuri vēlas izcelt savu produktu ilgizturību, un patērētājiem, kuri vēlas izvēlēties produktus ar ilgāku kalpošanas laiku.

3.4. Pirmtirgu attīstība: zaļais publiskais iepirkums

ESPR ir paredzēta iespēja noteikt obligātas minimālās prasības publiskajam iepirkumam *ad hoc* īstenošanas aktos, ja ar *ESPR* deleģētajiem aktiem reglamentētie produkti ir būtiski publiskā sektora pircējiem un tiem ir ekonomiskās iespējas iegādāties vidiskās ilgtspējas ziņā labākos produktus. Šie pasākumi ir paredzēti, lai veicinātu pirmtirgu izveidi, stimulētu investīcijas un palīdzētu ES rūpniecības nozarei uzlabot savu konkurētspēju saskaņā ar Tīras rūpniecības kursa mērķiem. Komisija izvērtēs iespēju noteikt šādas minimālās publiskā iepirkuma prasības produktiem, kas darba plānā noteikti kā prioritāri, kā arī novērtēs šo produktu konkrētās ekodizaina prasības.

Lai gan tie ir divi atsevišķi tiesību akti, deleģētais akts, ar ko nosaka ekodizaina prasības, un īstenošanas akts, ar ko nosaka publiskā iepirkuma prasības, ir cieši saistīti, jo abos tiesību aktos ietvertajiem produktu aspektiem ir jābūt vienādiem. Tāpēc Komisija aplūkos un novērtēs pasākumus apvienotā veidā un īsteno abas pieņemšanas procedūras paralēli. Attiecībā uz produktiem [ražojumiem] ar energomarkējumu *ELFR* un Energoefektivitātes direktīva jau kopīgi nosaka prasības, kas sasaista publisko iepirkumu ar energomarkējuma klasi ⁽²²⁾.

4. SEKMĪGAS ĪSTENOŠANAS NOSACĪJUMI

4.1. Sadarbība ar dalībvalstīm tirgus uzraudzības īstenošanā

Efektīva tirgus uzraudzība ir būtisks priekšnoteikums, lai nodrošinātu, ka tiek īstenotas ekodizaina un energomarkējuma prasības, realizējas paredzamie ieguvumu, uzņēmumiem tiek nodrošināti

⁽²¹⁾ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2024/825 (2024. gada 28. februāris), ar ko attiecībā uz patērētāju dalības veicināšanu zaļās pārkārtošanās procesā, nodrošinot viņiem labāku aizsardzību pret negodīgu praksi un viņu labāku informētību, groza Direktīvas 2005/29/EK un 2011/83/ES (Dokuments attiecas uz EEZ).

⁽²²⁾ Skatīt 6. iedaļu Komisijas Ieteikumā (ES) 2024/1716 (2024. gada 19. jūnijs), ar ko nosaka vadlīnijas, kā interpretēt Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas (ES) 2023/1791 5., 6. un 7. pantu attiecībā uz enerģijas patēriņu publiskajā sektorā, publisko ēku renovāciju un publisko iepirkumu.

vienlīdzīgi konkurences apstākļi, patērētājiem tiek sniegta uzticama informācija par produktiem un regulējums rada uzticēšanos.

Tirgus uzraudzība ir valstu kompetencē, savukārt Komisija uzņemas atbalsta un koordinācijas lomu ⁽²³⁾. Pieejamie pierādījumi ⁽²⁴⁾ liecina, ka neatbilstības līmenis ir ievērojams, kā rezultātā tiek lēsts, ka nenasniegtie ieguvumi ir 10 % apmērā. Neatbilstība, kas saistīta ar pārdošanu tiešsaistē, ir īpaši izplatīta un grūti risināma, it sevišķi attiecībā uz pārdošanu tiešsaistes platformās ārpus ES. Parādoties jauniem produktiem un attiecīgi jauna veida prasībām, radīsies arī jauni izaicinājumi. Tas liek domāt, ka jebkādi dalībvalstu papildu resursi, kas izlietoti tirgus uzraudzībai, būtu ļoti rentabli.

Pastiprinātas izpildes nozīme tirgus integritātes saglabāšanā ir uzsvērtā Enriko Letas ziņojumā ⁽²⁵⁾. Mario Dragi ziņojumā ⁽²⁶⁾ arī ieteikts, ka ES būtu jānodrošina labāks atbalsts dalībvalstīm efektīvas tirgus uzraudzības veikšanā un ES noteikumu īstenošanā, un tajā ir skaidra atsauce uz ekodizainu un energomarkējumu.

Lai reaģētu uz šīm vajadzībām un kā paziņots Lētākas enerģijas rīcības plānā ⁽²⁷⁾, Komisija plāno sadarboties ar valstu iestādēm, lai pastiprinātu rīcību šajā jomā. Piemēram, tā regulāri sasauks Ekodizaina forumu, lai izvērtētu “izveidoto tirgus uzraudzības mehānismu efektivitāti” un apspriestu vajadzību tos pielāgot vai pastiprināt. Tā turpinās atbalstīt valstu tirgus uzraudzības iestādes, īstenojot Ekodizaina administratīvās sadarbības grupas darbu un Eiropas produktu atbilstības tīkla darba programmu, ietverot arī sadarbību ar muitas dienestiem. Lai atvieglotu to darbu, Komisija atbalsta tādus IT rīkus kā tirgus uzraudzības informācijas un saziņas sistēma (*ICSMS*) un *EPREL*.

Papildus šiem administratīvā atbalsta pasākumiem Komisija finansē 8 miljonu EUR vērtu *EEPLIANT4* Saskaņoto rīcību dalībvalstu iestādēm, 2024.–2028. gada periodā aptverot sešas produktu grupas. Tā arī turpinās atbalstīt rūpniecības nozares īstētos atbilstības nodrošināšanas centienus. Šis atbalsts ietver Energoefektīvu produktu portālu ⁽²⁸⁾, īpašu, šim nolūkam izveidotu [elektronisko] pastkastīti, atbildes uz bieži uzdotajiem jautājumiem, norādījumu dokumentus un 2,4 miljonu EUR vērtu projektu “[Compliance Services](#)”. Ņemot vērā digitālo produktu pasēs (DPP) nodrošināto informāciju muitas procesos, muitas dienestiem ir būtiska nozīme importa politikas īstenošanas atbalstā. Papildus tam e-komercijas kontekstā ir vajadzīga integrēta, uz datiem balstīta pieeja sadarbībai starp muitas iestādēm un tirgus uzraudzības iestādēm, galveno uzmanību pievēršot stratēģiskai rīcībai pret neatbilstīgām piegādes ķēdēm.

⁽²³⁾ Regula (ES) 2019/1020 par tirgus uzraudzību un produktu atbilstību.

⁽²⁴⁾ Piemēram, <https://www.eca.europa.eu/en/publications?did=52828>.

⁽²⁵⁾ *Enrico Letta*, “Much more than a market” (Daudz vairāk nekā tirgus), 2024. gada aprīlis.

⁽²⁶⁾ *Mario Draghi*, “The future of European competitiveness” (Eiropas konkurētspējas nākotne), 2024. gada septembris.

⁽²⁷⁾ https://energy.ec.europa.eu/publications/action-plan-affordable-energy-unlocking-true-value-our-energy-union-secure-affordable-efficient-and_en.

⁽²⁸⁾ https://energy-efficient-products.ec.europa.eu/index_en.

4.2. Nerealizēto preču iznīcināšanas novēršana

ESPR ir paredzēta iespēja Komisijai atjaunināt to produktu sarakstu, uz kuriem attiecas nerealizēto produktu iznīcināšanas aizliegums, un iekļaut *ESPR* darba plānos produktus, attiecībā uz kuriem aizlieguma piemērošana tiek apsvērta. **Komisija neplāno izmantot šādu noteikumu šajā pirmajā *ESPR* darba plānā.** Tas būtu pāragri, jo vēl nav apkopotas atziņas, kas gūtas, ieviešot obligāto informācijas atklāšanu par nerealizēto patēriņa produktu iznīcināšanu (kas būs pamats aizliegumu noteikšanai turpmākajos darba plānos).

5. SECINĀJUMS

ESPR tika izveidota, lai uzlabotu ES tirgū laisto produktu vidisko ilgtspēju, samazinot produktu kopējo oglekļa pēdu un vidisko pēdu visā to aprites ciklā, un lai nodrošinātu ilgtspējīgu produktu brīvu apriti iekšējā tirgū.

Šis darba plāns ir pirmais nozīmīgais solis šā mērķa sasniegšanā. Jaunie galaprodukti un starpprodukti, kuriem (katru gadu) tiks noteikts regulējums, veido vairāk nekā 1 triljonu EUR no kopējā gada pārdošanas apjoma ES tirgū, t. i., aptuveni 600 miljardus EUR energopatēriņu ietekmējošiem produktiem ⁽²⁹⁾ un gandrīz 500 miljardus EUR jauniem produktiem plašākā *ESPR* darbības jomā ⁽³⁰⁾. Tie arī rada ievērojamu daļu no ES patēriņa ietekmes uz vidi – tie veido aptuveni 31 % no klimata pārmaiņu ietekmes un 34 % no fosilo resursu izmantošanas (un citas) ietekmes visā produktu grozā, kas aptver kopējo ES patēriņu ⁽³¹⁾. Enerģijas un citu resursu taupīšana, t. sk. veicot pasākumus produktu darbmūža ilguma pagarināšanai, samazinās nevajadzīgus patērētāju izdevumus, ietaupot naudu citiem mērķiem.

Nosakot mērķu vērienīgumu, kas ir pietiekami augsts un tomēr reālistisks, šis darba plāns veicinās Tīras rūpniecības kursu un ES Konkurētspējas kompasu, kurā uzsvērts, ka ražošanas nozarēm būtu sekmīgi jāapvieno konkurētspēja ar pāreju uz ilgtspējīgu mazoglekļa ražošanu. Tas arī ļaus ieinteresētajām personām iesaistīties noteikumu pieņemšanas procesā, kā piemēru izmantojot ekodizaina un energomarķējuma satvara gūtos panākumus.

⁽²⁹⁾ Sk. 2024. gada ekodizaina ietekmes uzskaites ziņojumu.

⁽³⁰⁾ Sk. tabulu 2.2.2. iedaļā (avots: *JRC*, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC138903>).

⁽³¹⁾ Atjaunināta informācija no iepriekš minētā *JRC* ziņojuma.